

ERMELUNDSHUSENE

ANBEFALINGER VEDRØRENDE TEGLTAGENE

Ermelundshusene

Ermelundshusene er en rækkehusbebyggelse, som er opført i 1949. Typisk er husene opført i mindre grupper med 3-4 huse sammenhængende. Husene er opført i 1 ½ etage med uudnyttet spidsloft.

Husene er klassificerede med meget høj bevaringsværdi (klasse 2). Gentofte Kommune er i gang med at udarbejde en bevarende lokalplan for området.

Undertegnede vurderer, at ydervæggene og skorstenene i gult blankt murværk, de hvide bånd og de røde teglhængte tagflader er væsentlige dele af husenes bærende bevaringsværdier samt vigtige for husenes samlede fremtræden udadtil.

Undertegnede er af ejerforeningens formand, Christian Thune, blevet bedt om at vurdere tegltagene og give anbefalinger vedrørende fremtidige tagudskiftninger og indgreb i tagfladerne. Dette specielt med henblik på fastholdelse og styrkelse af bevaringsværdierne, men også set i forhold til de tekniske muligheder/begrænsninger.

Bebyggelsen blev besigtiget den 14-05-2012, og der var adgang til tagrummene indvendig i 3 huse.

I et af disse huse er taget udskiftet. Der er etableret undertag og spidsloftet er isoleret og udnyttet til kontor mv.

I et af husene er taget originalt og understrygningen er repareret for nylig.

I et af husene er taget fornyet, der er etableret diffusionsåbent undertag og isat veluxtagvinduer, formentlig med henblik på udnyttelse af spidsloftet.

Tagmaterialerne, tagstenene

Husenes oprindelige tagdækning er maskinfremstillede/strengpressede røde vingetegl, som er brændt i kulfyrede teglværker. Tagstenene varierer lidt i facon, overflade og nuancer, og gennem årene har de fået et del patina af snavs, mos og alger. Tagfladerne blev understrøget inden indretning af 1.sal mv.

Enkelte steder er tagene senere blevet partielt overstrøget. De fleste steder diskret med indfarvet mørtel, men enkelte steder med cementholdig grå mørtel, og disse steder er meget synlige.

På huse, hvor tagstenene er udskiftet i nyere tid, er anvendt maskinfremstillede/strengpressede røde vingetegl, som er brændt på gasfyrede teglværker. Tagstenene er meget ens, både i facon, overflade og farve. Farven afviger lidt fra den gennemsnitlige farve, som de oprindelige tagsten havde som nye. Efterhånden vil de nye tage dog også få patina og forskellen vil udviskes meget.

De gamle tagsten er i sig selv fortsat i glimrende stand med mange års restlevetid. Tilsyneladende er begrundelsen for tagudskiftninger først og fremmest defekt understrykning i utilgængelige områder, herunder manglende understrykning efter udskiftning og tilføjelser af tagvinduer. Dette giver anledning til overvejelser om genanvendelse af de gamle tagsten.

Genanvendelse på undertag er absolut en god mulighed, men hvis man skal betale håndværkere for forsigtig nedtagning og afrensning, bliver genanvendelse formentlig noget dyrere end nye tagsten.

Anbefalinger vedrørende nye tagsten:

Nye tagsten bør være dansk fremstillede røde vingetegl i størrelse og profilering svarende til de oprindelige. Undertag kan være diffusionsåben banevare, men erfaringsmæssig er der færre problemer med de diffusions-tætte hængende undertage af tung banevare (tagpap). Dette giver imidlertid andre udfordringer med ventilation mellem isolering og undertag, samt ventiler gennem undertaget.

Tagfladernes opmåling, lægteafstand mv

Tagfladerne skal dækkes med hele tagsten. Både ved tagfod, rygning, sammenbygning med naboejendomme, gavle osv.

Inden lægtningen påbegyndes, skal tagfladerne måles præcist op. Der skal laves en prøveoplægning af tagsten for at konstatere mulighederne for at trække/skubbe tagstenene, både lodret og sideværts. Det kan måske (vil formentlig) blive nødvendigt, at arbejde med lidt forskellige lægteafstande på de øvre og nedre tagflader og om nødvendigt "nakke" en del af tagstenene. Tagstenene skal være tætte ved de afskårne hjørnesamlinger.

Tagfladernes sammenbygninger/afgrænsninger

De oprindelige tage er afsluttet med almindelige tagsten ved de frie gavle/vægge. Tagstenene stikker blot en smule uden for murværket. Brugen af almindelige tagsten i venstre side, får tagfladerne til at fremstå ensartede.

På de nye og nyere tage er den yderste venstre række tagsten såkaldte dobbeltvingede sten, og dette ændrer tagfladens udseende voldsomt.

Anbefalinger vedrørende tagfladernes afgrænsning ved de frie vægge:

Der bør kun anvendes almindelige hele tagsten. Tagstenene bør stikke 1,5 til 2,5 cm uden for murværket, ikke mere. De yderste rækker tagsten skal lægges ned i mørtel og der skal igen forskelles ensartet mellem murværk og tagsten.

Ved sammenbygning med højere forskydninger og skorstene har tagstenene oprindeligt været muret ind i væg-gene/murværket. Dette er en traditionel, pæn og diskret inddækningsmetode, men den forudsætter naturligvis, at tagfladen er målt korrekt op, så der afsluttes med hele tagsten, og en opadgående tagstenskant indmu-ret.

På et nyere tag er lavet inddækninger med bly og zink. Inddækningerne er voldsomme, klodsede og kræver en del vedligeholdelse over tid.

På et nyt tag er lavet inddækninger med rød Perform (snydebly). Umiddelbart virker den nye Perform ikke så synlig som bly- og zinkinddækningerne, men den afviger stadig meget fra den indmurede løsning, og farven vil ret hurtigt ændres. Ingen kender endnu levetiden på materialet.

Anbefalinger vedrørende sammenbygninger ved forskydninger og andet højere murværk:

Tagstenene bør indmures som oprindeligt uden synlige inddækninger.

Hvis undertaget samtidig sluttet tæt til væggen/skorstenen, eventuelt også indmures, er løsningen optimal, og den kræver mindst vedligeholdelse.

Rygningernes udførelse

De oprindelige tagplader er opmålt, så der kunne anvendes hele tagsten under rygningsstenen og disse er lagt ned i mørtel og muret fast. Gennem årene er forskelling/mørtelen løbende blevet repareret.

På de nye tage er rygningen udført som en såkaldt "systemrygning". Altså hvor rygningsstenene er fastgjort på en vandret toplægte uden mørtel. Som en del af "systemrygningen" er udlagt et ventilationsgitter til ventilering af tagfladerne.

Øverste række tagsten er kortere og samlet virker løsningen simpel og ufærdig i forhold til den originale.

Anbefalinger vedrørende rygningernes udførelse:

Rygningerne bør udføres traditionelt med rygningssten lagt i mørtel og med forskelling mellem tagsten og rygningssten samt ved overlæggene mellem de enkelte rygningssten.

Hvis en tagstensfabrikant kræver ventilation af tagfladerne gennem en systemrygning eller via udluftningshætter i tagfladen, må man vælge et andet tagstensfabrikat. Der findes et sådant (Monier), som fornuftig nok konkluderer, at vingetegl uden understrygning er rigelig utætte i sig selv og at der ikke behøves anden ventilation ved kippen, dog skal man sikre sig, at der er åbent mellem rygningmørtelen og undertaget.

Tagvinduer, typer, størrelser og antal

Ifølge gamle tegninger har der kun været et tagvindue mod havesiden, nogenlunde i samme størrelse som de viste veluxvinduer. Undertegnede har dog ikke set originaltegninger af alle hustyperne.

På indgangssiden af flere huse findes der bevaret flere små runde støbejernsvinduer, som meget vel kan være originale. Enkelte steder ses også små støbejernsvinduer for lys til loftrummet, men disse kan være eftermonterede. Antallet af tagvinduer har altså været meget begrænset og deres placering i tagfladerne har været nøje overvejet.

Mange af tagfladerne er nu overplastret med meget markante veluxvinduer, og på flere tagflader endda af forskellige størrelser. Enkelte steder er isat GVO-veluxvinduer, som stadig skiller sig voldsomt ud.

I en del af husene er spidslofterne udnyttet og der er monteret store og markante veluxvinduer øverst i tagfladerne. Specielt disse vinduer virker fejlplacerede i forhold til æstetik og bevaringsværdier.

Anbefalinger vedrørende tagvinduerne typer, størrelse og antal

Tagvinduer bør som udgangspunkt kun forekomme i antal og størrelser som oprindelig.

I de nedre områder kan almindelige velux-vinduer i samme størrelse og placering som oprindelig anvendes. GVO-vinduer bør ikke anvendes. Små gamle støbejernsvinduer kan erstattes af nye traditionelle støbejernsvinduer

Til spidslofterne bør ikke monteres velux-vinduer. Man kan med rimelighed montere to små (4-stens) diskrete traditionelle støbejernsvinduer til spidsloftet. Vinduerne skal isættes i samme højde og symmetrisk i tagfladen. Støbejernsvinduerne kan eventuelt suppleres med en indvendig forsatsløsning.

Tagrender og nedløb

Oprindelig har husene haft tagrender og nedløbsrør af zink.

De fleste af de nuværende tagrender og nedløbsrør er hvide og af plast, samt af flere forskellige typer. Flere steder er udførslerne fra de øverste tagrende ført ud på de nedre tagflader via klodsede bøjninger og knæk.

Anbefalinger vedrørende tagrender og nedløbsrør

Tagrender og nedløbsrør bør fremstilles traditionelt af zink og af blikkenslager. Formpressede fittings og bøjninger bør ikke anvendes.

Udførslerne til tagfladerne skal være ensartede og diskrete, med tuden ført ud af siden på tagrenden. Blikkenslageren bør lave en prøve og løsningen anvendes som standardløsning på alle husene efterhånden som tagrender eller tagene udskiftes.

Sammenfatning af anbefalinger:

Tagstenene

Generelt er tagstenene i glimrende stand, og med mindre man skal isætte eller skifte tagvinduer, vurderes tagen at have en del års restlevetid.

Ved en tagomlægning med undertag, kan de nuværende tagsten sagtens genanvendes, eksempelvis til den ene side.

Ny tagsten bør være danskproducerede røde vingetegl i størrelse og udformning som de originale. Man skal vælge et fabrikat, hvortil der ikke kræves ekstra udluftning ved kippen/rygningen.

Afslutninger/begrænsninger

Tagfladerne skal måles op, så det går op med hele tagsten. Tagstenene skal indmures i skorstene og højere vægge. Ved de frie vægge skal anvendes almindelige tagsten, som når 1,5-2,5 cm uden for væggen, og der skal forskelles mellem murværket og underkanten af tagstenene.

Rygninger

Rygningsstenene skal lægges traditionelt i mørtel.

Tagvinduer

Tagvinduerne i de nederste dele af tagfladerne bør begrænses til det originale antal, den originale placering og tilnærmelsesvis i de originale størrelser.

Tagvinduer til spidslofterne bør placeres symmetrisk i tagfladen, udføres traditionelt af støbejern og højst 2 stk 4-stens vinduer pr. hus

Tagrender og nedløb

Tagrender og nedløb skal udføres traditionelt af zink. Formpressede standardfittings må ikke anvendes. Udførsler skal laves diskrete og ensartede for alle husene.

Raadvad den 30-05-2012

Hans Jørgen Hansen
Bygningsrådgiver